

zari (nam etiam sunt in periculo perdende beatitudinis) hoc autem videtur esse contra communem praxin Ecclesie, præsertim antiquioris, quando infantes nullo modo statim baptizabantur: ergo.

413. Dico 2. Non obligat præceptum poenitentiae sub gravi, singulis diebus dominicis, vel festis. Conclusio est communissima contra Marfilium, Angelum, & paucos alios, citatos à Suarez tom. 4. in 3. p. disp. 15. sec. 6. n. 10. Prob. Obligatio hæc non potest colligi ex præcepto de observatione festorum, quod tantum jubet sanctificari dies festos, id quod fit abstinendo à labore servili, & auditione sacri, quod utrumque potest fieri absque omni actu poenitentiae: nec aliunde potest inferri hæc obligatio; nam, quando dicitur Numer. 29. v. 7. *Affligetis animas vestras*: sermo non est de omni sabbatho, seu festo, sed tantum de certo festo expiationis, quod agebatur die decima mensis septimi, ex quo, ut ait Suarez cit. disp. 15. sec. 6. n. 12. non inferitur, singulis sabbathis, sed tantum una die singulis annis, fuisse præceptam poenitentiam, solemnem, & externam. Addit *ibidem* Eximius, & bene, eam legem, utpote ceremonialem, jam cessasse.

414. Dico 3. Non obligat hoc præceptum sub gravi toties, quoties quis recordatur peccatorum suorum. Conclusio est iterum communis contra aliquos antiquos, citatos à Suarez tom. 4. in 3. p. disp. 15. sec. 4. n. 3. Prob. Recordatio peccatorum per se non habet vim inducendi obligationem tam gravem, & pluribus scrupulis, ac anxietatibus obnoxiam: nec etiam hæc obligatio aliunde probatur: ergo. Certè hæc obligatio esset difficilior ferme, quam illa, de qua in prima conclusione. Addo tamen, posse aliquando, dum quis recordatur peccatorum suorum, dari obligationem eliciendi actum aliquem detestationis peccati, vel poenitentiae, seu perfectæ, seu imperfectæ, v. g. quando recordatio aliæ, maxime voluptatum, induceret in periculum proximum iterum peccandi, ita, ut alter tentatio, moraliter saltem, vinci non posset: sed hæc obligatio est tantum per accidens, & non per se ex præcepto poenitentiae.

415. Dico 4. Præceptum hoc obligat peccatorem in articulo mortis. Suarez in 3. p. disp. 15. sec. 6. n. 1. ait, de hac assertionem nullam posse esse controversiam. Per articulum mortis autem non intelligitur, tantum ultimum vitæ momentum, sed ægritudo gravis, aut alia causa, vel etiam occasio, ex qua moraliter mors imminet, qualis e. g. est instans prælium, vel etiam periculosa navigatio. Prob. Præceptum poenitentiae aliquando obligat, ut probatum est à n. 400. ergo, supposito, quod antecedenter non sit impletum, debet impleri in articulo mortis. conf. patet. hoc præceptum enim non potest amplius impleri in altera vita, quando non est amplius tempus agendæ poenitentiae, & homo adhuc gra-

viter reus statim damnatur: ergo debet saltem ultimo tempore antecedenti, seu in articulo mortis, impleri; alias consummabitur impenitentia finalis.

416. Dico 5. Præceptum hoc obligat etiam ante articulum mortis. ita Suarez tom. 4. in 3. p. disp. 15. sec. 6. n. 3. & 20. Lessius, Layman, Palao, Lugo, Propositus, Thyrsus, & alii: videri etiam potest S. Thomas in 4. dist. 17. q. 3. a. 1. *questiunc. 4.* Prob. conclusio. Qui differt poenitentiam usque ad articulum mortis, se exponit manifesto periculo finalis impenitentiae; cum articulus ille sit incertissimus, & ordinariè prævideri minimè possit: sed hoc est utique contra præceptum poenitentiae: ergo. prob. mi. præceptum poenitentiae nos obligat, ad vitandum morale periculum impenitentiae, sicut præcepta altarum virtutum nos obligant, ad vitandum morale periculum peccatorum ipsis oppositorum: ergo.

417. Confir. 1. SS. Patres valde reprehendunt dilationem poenitentiae usque in articulum mortis, dicuntque, eam poenitentiam esse valde incertam, aded, ut S. Augustinus *serm. 57. de tempore* dicat: *Poenitentia, quæ ab infirmo petitur, infirma est: poenitentia, quæ a moriente tantum petitur, timet, ne & ipsa moriatur.* Insuper videtur esse communis sensus fidei, quod plerique, qui poenitentiam utique ad mortis articulum culpabiliter differunt, iusto Dei iudicio, efficaci gratia ad finalem poenitentiam agendam destituuntur: ergo datur præceptum, poenitentiam non ita differendi: at hoc ipsum est præceptum poenitentiae: ergo. Confir. 2. Præcepta fidei, spei, & charitatis, obligant sæpius in vita, ut habetur ex damnatis propositionibus, primâ Alexandri VII. & sextâ Innocentii XI. ergo etiam præceptum poenitentiae, (supposito, quod quis gravis peccati sapius reus existat) obligat sæpius in vita; non enim videtur magis inordinatè agere ille, qui existens amicus cessat diu ab amore, quam alter, qui existens inimicus diu persistit in inimicitia.

418. Quoties autem per se obliget præceptum poenitentiae, præscindendo ab obligationibus per accidens, variant auctores, & quidam omnino nihil statuunt. Saltem certum videtur, non posse censeri nimis rigidam sententiam eorum, qui existimant, singulis saltem annis per se obligare hoc præceptum. Certè ad confessionem singulis annis fideles obligantur: nec videntur intra hoc tempus tantum obligari vi præcepti Ecclesiastici, & determinationis Ecclesie, sed etiam vi præcepti Divini, aut naturalis; cum valde turpe sit, ulterius expiationem conscientie differre, & obligationi consistendi peccata gravia, à Christo imposita, per integrum annum non satisfacere. Par autem est ratio de elicienda contritione, casu quo sacramentum poenitentiae recipi nequeat.

Accedit, præceptum charitatis in Deum

um juxta valde communem obligare saltem singulis annis (imò Cardenas in *crisi in propos. ab Innocent. XI. damnatas dissert. 6. c. 2. n. 18.* putat, hoc præceptum, ob suam summam dignitatem, obligare singulis mensibus) videtur autem, ut n. præced. est dictum, præceptum poenitentiae intra idem tempus obligare, præsertim, cum præceptum charitatis, à peccatore suorum scelerum memore, sine contritione impleri non possit. Equidem verum est, posse videri, hanc obligationem ad poenitentiam, ortam duntaxat ex connexione cum obligatione ad Deum amandum, esse tantum obligationem poenitentiae per accidens: attamen ex hac ipsa connexione videtur posse inferri, quod etiam detur obligatio poenitentiae per se, intra illud tempus, ultra quod ejus executio nunquam potest differri &c.

419. Jam verò obligatio per accidens, ad actum poenitentiae, est frequens, & multiplex. e. g. cum quis vult recipere sacramenta vivorum; tunc enim gravis peccator tenetur ad eliciendam contritionem ex virtute religionis: imò ante SS. Evcharistiam tenetur ad confessionem: item, si quis credat, se non posse vincere graves tentationes, nisi prius convertatur per seriam poenitentiam ad Deum, e. g. timet, ne in occasione lubrica succumbat; tunc enim tenetur ex virtute caritatis, ad eliciendam contritionem. Aliqui ajunt, etiam teneri peccatores ad poenitentiam, quando imminet calamitas publica, quæ putetur, non avertenda, nisi per publicam poenitentiam: item, si ob peccatum particularis cujusdam periculo exponatur res publica, ut contigit in peccato Achan *Josue 7.* & in peccato Davidis *1. Paralip. 21.* qui tamen casus est rarus.

## ARTICULUS V.

### Solvuntur Objectiones.

420. **O**B. 1. contra 1. conclus. Scripturæ passim clamant, non esse differendam poenitentiam: ergo Deus poenitentiam statim exigit: ergo tenemur, statim eam agere, ant. patet ex innumeris locis prophetarum, Apostolorum &c. sic *Isaia 65. v. 12. Omnes in eade corrueitis, pro eo, quod vocavi, & non respondistis. Ecclesiastici 5. v. 8. Non tardas converti ad Dominum, & ne differas de die in diem; subitò enim veniet ira illius. ad Rom. 2. v. 4. & 5. Ignoras, quoniam benignitas Dei ad poenitentiam te adducit: secundum autem duritiam tuam, & impenitens cor, thesaurizas tibi iram in die ira. Apocal. 2. v. 16. Similiter poenitentiam age: si quo minus, veniam tibi cito:* ergo. Resp. dist. conf. Deus exigit poenitentiam statim sub præcepto gravi. neg. conf. sub consilio, vel sub præcepto tantum levi. conc. conf. Scripturæ, si exigunt poenitentiam sta-

tim, tunc ordinariè tantum suadent, seu continent tantum consilium, non autem præceptum, saltem grave, nisi fors aliquando, in casu particulari, alicui specialiter comminentur imminemem poenam gravem, si non mox poenitentiam agat, ut aliqui putant, factum esse erga Angelum Pergami (de quo loco *Apocal. modo cit.*) quod tamen speciale mandatum, non est univèrsaliter extendendum ad alios. Aliquando possunt etiam Scripturæ explicari de iis, qui nimis diu poenitentiam differunt: & sic duri illi, & impenitentes, thesaurizant sibi iram. Aliquando possunt Scripturæ exponi de iis, qui peccata peccatis accumulunt, & non tantum in prioribus negativè persistunt.

421. Dices. Christus præcipit omnibus, ut vigilent semper, hoc est, parati sint ad adventum Christi improvum: atqui non vigiliant, seu non sunt parati, peccatores impenitentes: ergo violant hoc præceptum, & de novo graviter peccant. ma. prob. *Matth. 24. v. 42.* dicit Dominus: *Vigilate ergo; quia nescitis, quæ hora Dominus vester venturus sit:* familia habentur *Marci 13. v. 33. Luc. 12. v. 40. & 21. v. 36.* atqui his textibus non tantum suadet, sed præcipitur præparatio debita, ad excipiendum quacunque hora Christum: ergo. prob. mi. hos textus de præcepto, seu tanquam præceptivos, exponunt S. Ambrosius, S. Hieronymus, & Theophilactus, apud Cardenam in *crisi in propos. ab Innoc. XI. damnatas dissert. 6. c. 3. a. n. 58.* ergo. Hoc argumentum utique non caret difficultate: sed, quia hi textus, si ita strictè sumerentur, probarent, quod aliquis statim eadem horâ, seu etiam eodem momento, quo peccatum commissum est, deberet dolere, modò ei incidat aliquid de dolore eliciendo, quod esset nimis rigidum, hinc benignior expositio est adhibenda.

422. Quare dist. ma. Christus præcipit omnibus rigorosè, & præcepto quidem graviter obligante, ut semper vigilent &c. neg. ma. suadet potius, seu præcipit non rigorosè, vel saltem præcepto tantum leviter obligante. om. ma. & conc. mi. neg. conf. ad prob. dist. mi. ut prius, & neg. iterum conf. ad hujus prob. dico, etiam SS. Patres intelligendos esse de præcepto, non graviter, vel non rigorosè obligante. Dixi: vel non rigorosè præcepit Christus, vel non sub gravi; nam, si sentias cum iis, qui dicunt, materiam gravem non posse præcipi sub levi, determinatè dicere debes, Christum non rigorosè præcepisse. Equidem non nego, SS. Patres, in expositione illorum verborum, uti aliquando verbis significantibus præceptum, vel iussionem: neque etiam nego, terminos hos debere sumi per se in sensu stricto, si scilicet non adit gravis ratio, eos accipiendi in sensu tantum latiori: attamen hoc etiam dico, quod in nostro casu sit ratio gravis, hosc terminos in sensu tantum latiore accipiendi; quia nempe tale præceptum esset nimis difficile: & in-

super à longè pluribus doctoribus, qui præceptum hoc non agnoscunt, isti termini minùs strictè accipiuntur: adeoque cum juxta communem doctorum explicandi sint Patres, etiam isti in sensu minùs rigoroso sunt exponendi.

423. Accedit, quòd non sit insolitum Patribus, consilia Christi vocare aliquando præcepta. Sic S. Hieronymus in *Malachia c. 3.* ait de Ecclesiæ populis, id est, fidelibus: *Quibus præceptum est, non solum decimas dare, & primitias, sed & vendere omnia, qua habent, & dare pauperibus, & sequi Dominum Salvatorem.* S. Ambrosius l. 7. in *Luc. c. 11.* sic ait: *Alius præcepti locus est, ut omnibus momentis, non solum diebus, sed etiam noctibus, oratio deferatur.* Accedit, quòd non omnes SS. Patres ea verba de præcepto exponant; nam S. Hilarius in *cit. loc. S. Matth. can. 26.* tantùm ait de Christo: *Vigilare nos propter furis adventum admonuit.... paratos spiritus esse nos convenit. & canon. 27. Quamquam in commune nos ad indefessam vigilantiam curam adhortetur.* Addit quidem statim *ibi: Specialem tamen populi principibus, id est, Episcopis, in expectatione, adventusque suo sollicitudinem mandat:* verùm non loquitur de hac vigilantia circa seipsos, sed de alia, circa alios sibi commissos, quorum utique cura eis præcepta est.

424. Nec dicas, Deum etiam per præcepta homines monere, & adhortari; nam, quamvis hoc verum sit, tamen, quando non sufficienter aliunde probatur, adesse præceptum, termini generici non debent ita restringi. Addendum etiam, in Scripturis voces has, *debet, necesse est, oportet,* non significare necessariò præceptum; alias deberent, ante communionem lavari pedes: deberemus ex præcepto, omnino semper orare: imò sunt auctores complures, qui ipsas voces *mandatum, præceptum,* quando agitur de Christo, ejusque libertate, putent exponendas esse, non rigorosè, nec id improbabiler; imò rectè facerent, si rationem tam gravem, qualem nos hic asserimus, etiam asserere possent.

425. Dices 2. cum Cardena in *crissi in propos. ab Innoc. XI. damnatas dissert. 6. c. 3. n. 57.* ubi citat Suarezium, hoc idem asserentem. Omnia, quæ in Scripturis proponuntur, sub comminatione pœnæ æternæ, posita sunt sub rigoroso præcepto: atque hæc vigilantia, seu præparatio ita proponitur: ergo. Resp. dist. ma. si comminatio illa significet, pœnas eas incurrendas esse formaliter, ob omissionem illius rei, sicut fit, si quis nolit fidem amplecti. conc. ma. si ea comminatio tantùm significet, eas pœnas incurrendas esse arguitivè, ob omissionem illius rei, formaliter autem propter aliquam præcedentem culpam, neg. ma. & dist. sic min. neg. conf. Dices 3. Non est tantùm consilium, sed præceptum, quod admonet de periculo imminente, ut evitetur: ergo. Resp. dist. ant. si sit periculum

moraliter adhuc remotum. neg. ant. si sit periculum moraliter proximum, aut saltem propinquum. om. vel conc. ant. & neg. conf. vel suppositum, quòd in nostro casu proximum periculum sit; si enim esset, eo ipso præceptum obligaret, vi conclusionis quartæ.

426. Dices 4. Tamen in Scripturis sæpè reprehenduntur graviter peccatores; eo quòd non egerint poenitentiam: ergo propterea sunt graviter culpabiles. ant. prob. sic *Prov. verb. 1. v. 24.* dicitur: *Vocavi, & renuistis. ego quoque in interitu vestro ridebo.* Confirm. *Matth. 23. v. 3.* Virgines, non paratæ ad nuptias, dicuntur *fatue:* sed fatuus in Scripturis significat peccantem; ergo peccant, qui se non parant, seu poenitentiam differunt. Resp. in Scripturis etiam reprehendi eos, qui non secuti sunt consilia Evangelica: & certè reprehensibilis etiam fuit ille adolescens *Matth. 19.* qui invitatus à Christo renuit cum sequi; quia noluit, multas possessiones relinquere.

Sanè neglecta vocatio multis est causa damnationis æternæ: nec tamen est obligatio gravis, sequendi consilia Evangelica. in forma dist. ant. reprehenduntur graviter peccatores propter dilationem poenitentiae, si eam nimis diu distulerunt. conc. ant. si non ita distulerunt. subdist. reprehenduntur, tanquam graviter peccantes per eam dilationem. neg. ant. reprehenduntur tanquam incurii suæ salutis, sicut etiam aliquando reprehenduntur, non sequentes consilia Evangelica. conc. ant. & neg. conf.

Ad confirm. neg. conf. syllogismus enim incedit quatuor pedibus. Virgines illæ dicuntur *fatue;* quia priùs peccarunt, omittebant bona opera præcepta, quæ significantur per oleum; unde jam titulum hunc merita sunt, etiam omisso, quòd in Scripturis nemo dicitur fatuus, nisi peccator: quod tamen difficulter probari potest, saltem quòd non idem nomen tribuatur etiam iis, qui aliquid stultum fecerunt, & modo sine nova gravi culpa omitteunt illud corrigere; quia stultum est, etiam pericula remota malorum grandium sine causa non vitare. in forma. dist. min. fatuus significat semper tunc actu peccantem, neg. min. vel tunc, vel priùs peccantem, & nunc non se emendantem. conc. min. & neg. conf.

427. Ob. 2. Dilatio poenitentiae post lapsum gravem est contra justitiam erga Deum: ergo tenemur, statim poenitentiam agere. prob. ant. fur, qui aliquid homini abstulit, agit contra justitiam erga hominem, si illud non statim restituat: ergo, etiam, qui peccavit contra Deum, agit contra justitiam, si non statim agat poenitentiam, & per hanc restituat honorem Deo ablatum. Resp. 1. Hoc argumentum probaret, etiam post veniale peccatum esse mox obligationem, saltem levem, agendi poenitentiam; nam, qui leve quid furatus est, tenetur sub levi, statim illud reddere domino. Resp. 2. neg. ant. quamvis enim ipsum peccatum prius commissum fuerit contra justitiam erga Deum, non ideo eti-

am

am dilatio aliqua non nimia poenitentiae est contra justitiam; quia Deus non obligat ad statim exhibendam poenitentiam, ad prob. conc. ant. neg. conf. Dilatio restitutionis ideo est contra justitiam, quia fit domino invito: non autem est Deus, saltem graviter, invitus, si poenitentia tantùm aliquantulum, non autem nimis diu differatur, ut hucusque fuit probatum. 2. quia non restituens moraliter continuat furtum: non ita, qui non statim agit poenitentiam, continuat peccatum; aliàs deberet talis dici, continuò pejerare, blasphemare &c.

428. Dices. Dominus sæpè non patitur damnari ex dilacione restitutionis, & tamen est graviter invitus, debetque res statim restituere: ergo, etiam si Deus nullum patiatur damnari ex dilacione poenitentiae, tamen erit graviter invitus, & poenitentiam statim exigit. Resp. Si dominus nullum priùs patiatur damnari, aut periculum, & fur difficulter possit restituere, non semper dominus est rationabiliter invitus, si restitutio aliquamdiu differatur: at hoc ordinariè non fit; nam in primis in æstimatione morali est damnum fat magnum, non posse de re sua pro libitu disporre (etiam quando de ea quis non disporre vellet) item non posse circa eam contractum inire: bona esse in manu aliena, & subjecta periculo jacturæ; unde, cum jura, & leges attendant maximè, quid ordinariè fiat, & quid sequeretur ex licentia particulari, rectè dicitur dari obligationem, statim faciendi restitutionem. Ad ordinariè Deus non patitur damnari ex dilacione poenitentiae. in forma om. ant. neg. conf. nam, etsi dominus creatus sit invitus, ex quacunque tandem causa, nos supra probavimus, Deum in nostro casu non esse invitum.

429. Ob. 3. Qui læsit famam, aut honorem proximi, tenetur statim eum restituere: ergo etiam peccator, qui læsit honorem Dei, debet statim per poenitentiam eum restituere. Resp. neg. conf. Ratio disparitatis est, quàm supra dedimus: scilicet proximus est graviter invitus, non ita Deus: illi ordinariè nocet (quia fama non minùs, quàm pecunia est necessaria) non autem nocet Deo: crescit etiam sæpè contemptus infamati hominis, non ita crescit contemptus Dei. Addunt aliqui, obligationem mox famam restituendi, prodesse infamatis, legem autem mox agendi poenitentiam probabiliter non profuturam honori Divino; quia lex non impletur, & Deus magis offenderetur. Id tamen huic argumento objecto tribuendum, quòd, si quis spargendo hæreses Deum apud rudes infamasset, quamvis non statim deberet agere poenitentiam, deberet tamen mox dedocere errores; quia circa perseverantiam talium errorum Deus est graviter invitus, & vult, ut causa erroris aliis data mox, cum potest, revocetur: id quod colligimus ex communi sensu doctorum.

430. Ob. 4. Qui amisit fidem per pec-

catum hæresis, debet quamprimum illam recuperare, eliciendo actum fidei, ut est communis Theologorum, cum Eximio *disp. 13. de fide. sec. 5. n. 6.* & Sanchez in *decalog. l. 2. c. 1. n. 3.* ergo etiam, qui amisit charitatem, debet illam quoque statim recuperare per poenitentiam. Resp. 1. Suarez, & Sanchez, non agunt de eo, qui fidem amisit, sed qui eam necdum habuit, ita tamen, ut ei hic, & nunc, sufficienter sit proposita. Resp. 2. retorqueo argumentum: ergo debet peccator elicere contritionem charitate perfectam, sicut infidelis debet elicere actum fidei formalis: adeoque non sufficit attritio cum sacramento: quod est falsum. Resp. 3. neg. conf. & paritatem. Fides est humanæ salutis initium, & fundamentum omnium actuum supernaturalium: insuper hominem vivere absque fide, est per se turpissimum, adeoque est major istius necessitas, & obligatio. Ulterius, si est inurbanum, non credere statim regi, vel principi, aliquid asserenti, erit multò magis turpe, non statim credere Deo, dum aliquid loquitur; & hinc est communis Theologorum, infidelem mox, ut sufficienter ei applicatum est testimonium Dei, debere credere: at non est communis Theologorum, peccatorem mox debere agere poenitentiam.

431. Dices 1. Qui egit contra charitatem fraternam, debet statim fratri reconciliari, juxta illud *Matth. 5. v. 24. Relinque ibi munus tuum ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo;* ergo etiam, qui egit contra charitatem Dei, debet statim reconciliari Deo per poenitentiam. Resp. neg. conf. cum enim proximus cor inspicere nequeat, suspicari semper potest, ordium, & inimicitiam perseverare, atque adeò semper tritari, ac scandalum pati. At Deus est inspector cordium, qui facile novit, an peccatum cessarit. Addo tamen, si quis deposuerit odium proximi, idque proximo sufficienter confiteri, eum non teneri, statim elicere novum ejusdem amorem, vel amicitiam strictiorem inire.

432. Dices 2. Differens poenitentiam vult perseverare in statu inimicitiae cum Deo: ergo graviter peccat. prob. conf. qui vult amplecti statum inimicitiae, graviter peccat: ergo etiam peccat, qui vult in eo perseverare. Resp. dist. ant. differens poenitentiam vult positivè perseverare in statu inimicitiae, sive approbando illum statum. neg. ant. vult negativè tantùm perseverare, sive ommittendo media ex eo statu emergendi. conc. ant. & neg. conf. ad prob. conc. ant. & neg. conf. Prior positivè vult eum statum: alter negativè se habet (ut suppono) & quidem non ultra tempus, intra quod licita est ea dilatio. Dices 3. Omissio contritionis in hoc casu est antecedens, ex quo sequitur perseverantia inimicitiae, tanquam necessarium consequens: sed qui vult tale antecedens, vult etiam consequens: ergo. Resp. dist. mi. qui vult positivè tale antecedens, vult eti-

O 3

am

am consequens. om. vel conc. mi. qui tantum illud vult negativè, hoc est, non tollit, vel impedit. subdist. si teneatur impedire. conc. mi. secus. neg. mi. & conf.

433. Ob. 5. Tenemur ex lege charitatis, proximum peccantem statim corrigere: ergo multo magis tenemur corrigere nosmetipsos per poenitentiam. Confir. Debemus statim avertere grave periculum corporis nostri: ergo multo magis debemus avertere grave periculum animæ, quale utique est periculum subeundi infernum. Resp. dist. ant. tenemur proximum ita corrigere, ut is statim confiteatur, aut perfectè contemnatur. neg. ant. ut cesset à peccato. conc. ant. & sub ead. dist. conc. vel neg. conf. Adde, debere nos proximum, tunc tantum corrigere, si sit periculum relapsus, vel poenitentia nimium differendæ, & si speretur fructus. Ad confir. om. ant. neg. conf. Periculum grave corporis ordinariè ex dilatione remedii crescit, & periculum mortis augetur: quod si non contingeret, neque teneremur sub gravi, statim corpori remedium adhibere: at hoc non contingit necessariò in periculo animæ. Accedit, hominem per morbos impediri ab executione muneris sui: at non ita impeditur per peccatum: si tamen aliquis officio suo fungi in peccato nequeat, e. g. non possit sacra, ad quæ obligatur, dicere, tunc utique per accidens debet poenitentiam agere.

434. Ob. 6. In statu peccati nihil possumus mereri de condigno: sed est graviter inordinatum contra charitatem ipsius, manere in tali statu: ergo. prob. min. à pari. si quis per plures menses, vel anno quasi toto, impediret proximum à suo lucro, graviter peccaret contra charitatem proximi: ergo etiam, qui impedit seipsum à tali lucro, peccat contra charitatem ipsius. Resp. Hoc argumento probaretur, quòd justus omittendo frequentiore usum sacramentorum, vel bonorum operum, peccaret graviter: quia privat se maximo cumulo meritorum: hac autem ratione tenetur quis sub gravi ad consilia, quòd est prorsus falsum; quare neg. min. saltem, si intelligatur, quòd sit ita graviter inordinatum, ut sit graviter peccaminosum contra charitatem erga seipsum. ad prob. neg. conf. Proximus esset invitus, nec etiam facile posset impediri, nisi vi, vel dolo, aut consilio malo, quæ omnia per se prohibita sunt, & non tantum contra charitatem, sed etiam contra justitiam: non ita se res habet, si quis impediat seipsum à lucro spirituali.

435. Ob. 7. Quilibet homo est semper in periculo subitanæ mortis, adeoque peccator semper est in periculo aeternæ damnationis: sed hoc periculum tenetur quilibet sub gravi vitare: ergo. Resp. dist. ma. quilibet est in periculo mortis proximo, aut magno, aut probabili. neg. ma. in periculo mortis tantum remoto. conc. ma. & sic dist. mi. neg. conf. Incomparabiliter plures non rapiuntur subito à vita, adeoque hoc periculum non est proximum, aut magnum,

ut vel adversarii ipsi debent fateri; si enim periculum mortis esset proximum, nulla foret reservatio casuum: non autem tenemur sub gravi, vitare quocumque periculum, etiam tantum remotum; foret enim hæc obligatio nimis gravis: ex qua fors sequeretur majus periculum incurrendæ damnationis ex n. 411.

436. Dices. Ad periculum probabile mortis, obligans ad poenitentiam, non requiritur, ut plures sint, qui in eo pereunt, quàm, qui id evadunt, modò plurimi pereant: ergo adhuc peccator est in probabili periculo mortis; quia plurimi, imò innumerati, subito moriuntur. prob. ant. ex prælio ordinariè plures milites evadunt, quàm in eo occumbant: & tamen adeuntes prælium tenentur prius confiteri, aut contritionem saltem elicere, ob probabile periculum mortis: ergo. Resp. neg. conf. ad prob. iterum conc. antec. & neg. conf. nam, ut sit periculum probabile, vel proximum mortis, debet saltem esse tale, ut communiter incutiat magnum mortis tanquam propinquæ timorem, ut facere solet imminens prælium, in quo non solent incomparabiliter plures evadere. Juxta adversarios, qui comedunt piscem, qui aliquanto altius scandit, qui concedit cubitum &c. esset semper in probabili periculo mortis; quia plurimi in similibus occasionibus subito mortui sunt.

437. Ob. 8. Qui differt poenitentiam, exponit se periculo morali novorum peccatorum: sed quisque tenetur vitare tale morale periculum: ergo debet quisque statim poenitentiam agere. ma. prob. in primis ex S. Gregorio humil. 11. in Ezechielem post medium, ubi ait de peccato: *Si citius poenitendo non tergitur, justo judicio omnipotens Deus obligat am peccatis mentem etiam in culpam alteram permittit cadere.* 2. Ut est sententia communissima Theologorum, non potest homo sine gratia sanctificante diu servare totam legem naturæ: ergo peccator, eà gratiâ privatus, est in morali periculo iterum graviter peccandi. 3. Experimenti etiam constat, quòd fideles, qui tantum semel in anno confitentur, ordinariè plura peccata mortalia afferant: ergo. minor autem superior, quòd scilicet teneatur quisque, tale periculum vitare, probata est n. 295.

Nec dicas 1. hoc periculum denuo graviter peccandi, tantum esse remotum; eoque non statim sequatur peccatum, sed tantum post aliquod tempus; nam per periculum proximum non intelligitur periculum peccati, eo momento, vel hora, committendi: sed sufficit, ut peccatum postea inferat, ut docet Lugo de poenit. disp. 14. sec. 10. n. 164. & sanè non videtur esse ulla ratio, cur debeam vitare periculum peccati mox committendi, non autem periculum peccati post mensem patrandi.

438. Nec dicas 2. esse tantum periculum peccati alicujus indeterminati; nam ideo fortè est gravior periculum; quia est peri-

periculum etiam gravissimi peccati patrandi, & consequenter expositio sui in tale periculum est implicitus consensus in gravissimum etiam peccatum. Et quis dubitat, quòd si esset tibi revelatum, te in domo Petri peccatum grave commissurum, non tamen esset revelata ejus species, quis inquam, dubitat, quòd deberes, eam domum vitare? Plura hac dere exhibet Lugo de poenit. disp. 14. n. 162. & disp. 15. n. 42. & seq. Hæc obiectio est satis difficilis.

Resp. 1. indirectè, hoc argumento, ut jacet, probari nimium, scilicet 1. teneri aliquem sub mortali vitare peccata venialia deliberata. 2. teneri sub gravi ad orationem matutinam, frequentem confessionem &c. 3. teneri deserere militiam, mercaturam &c. imò ut plurimum teneri deserere mundum, & sequi consilia Evangelica; nam facientes oppositum ordinariè incidunt in aliquod peccatum grave: hæc autem sunt aperta nimia, & à nemine admittenda.

439. Resp. 2. Hoc argumentum probat quidem, poenitentiam non esse diu differendam: non autem probat, eam statim necessariò esse agendam; nam S. Gregorius cit. humil. 11. in Ezechielem paulo ante verba objecta sic ait de Deo: *Qui peccatorem diu expectat, ut redeat, non rediit, atque contemnit, ponit adhuc, ubi gravius impingat:* hoc est, permittit offendiculum, seu occasionem novi peccati, ut patet ex contextu; unde Medina apud Vasquez in 1. 2. disp. 196. c. 4. n. 20. putat, S. Gregorium loqui tantum de peccato, in quo homo diu manet, contemnens auxilia quotidiana Divinae gratiæ, & sanè, ut patet ex verbis paulò antè allatis, S. Gregorius loquitur de contemnite reditum ad Deum. Ipse autem Vasquez loc. modo cit. vult, S. Doctorem non loqui de quovis peccato, sed tantum de illo, cujus actualis affectus adhuc durat, & habet connexionem cum alio consequente peccato; nam S. Gregorius ponit exemplum in eo, qui consentiens desiderio injusto habendi rem alienam, ab hoc movetur ad furtum, à furto autem, si scilicet in questionem trahatur, ad perjurium; unde juxta hos auctores iste textus S. Gregorii non venit ad rem.

Neque etiam rationes n. 437. objectæ plus probant, quam confessionem, aut contritionem, seu poenitentiam, non posse licitè diu differri. Ad illud in probatione minoris adductum, scilicet, non referre, quòd periculum non sit peccati statim, sed tantum post aliquod tempus committendi, respondetur, utique multum referre, vel illud evadendi adhibeatur, scilicet, si poenitentia interim agatur; eum præferim non poenitentia modicè, sed multum, seu diu dilata, id periculum creer; unde in forma dist. ma. qui diu differt poenitentiam, exponit se morali periculo novorum peccatorum. conc. ma. qui non diu differt. neg. ma. & om. min. neg. conf.

440. Resp. 3. dist. aliter ma. qui differt poenitentiam, exponit se periculo morali novorum peccatorum determinato. neg. ma. exponit se periculo indeterminato. conc. ma. & dist. min. tenemur vitare periculum novorum peccatorum determinatum, & quidem tunc, quando ex tali obligatione non sequitur nimia difficultas, vel majus, aut æquale periculum novorum peccatorum. conc. min. secus. neg. min. & conf. In primis hoc periculum non est determinatum; quia non est satis exploratum, ex qua tandem causa determinatè proveniat, quòd fideles, qui tantum semel confitentur in anno, ordinariè plura mortalia committant, sive an id proveniat ex absentia gratiæ sanctificantis: circa quam insuper etiam non constat, quantum tempus sit, quod diuturnum dici debeat, & intra quod non possit homo, privatus gratiâ, esse sine novo peccato, quod fortè aliquando respectu diversorum potest esse inæquale, si unus pluribus, alter paucioribus tentationibus, tam externis, quam internis, ad peccatum alliciatur.

441. Rursus non est exploratum, an non proveniat novus lapsus ex defectu propositi, vel ex non frequenti usu sacramentorum, neglectu orationis, aut aliorum piorum operum: vel ex fuga occasionum bonarum, aut ex amore sæculi: non, inquam, constat, qua de causa Deus gratiam efficacem neget; hinc non est ratio, cur fideles has potius, quàm alias causas, vitare debeant: omnes autem debere vitare, & quidem sub gravi, esset obligatio nimium gravis, & obligaret ad plura n. 438. recentita, ad quæ tamen nemo censet sub gravi fideles adstringi.

Videatur Dicastillo tract. 8. de poenit. disp. 7. n. 258. ubi rectè distinguit, inter causam, seu periculum in communi, sive indeterminatum, & inter causam, seu periculum determinatum peccati in communi, sive indeterminati. Causam in communi, seu indeterminatam peccati, sive determinati, sive indeterminati, non tenemur semper vitare; quia esset onus nimium, & moraliter impossibile: certè Ecclesia non obligat, nisi ad annuam confessionem, licet dilatio ista confessionis sit aliqua causa indeterminata peccatorum, etiam gravium, ut observatum n. 437. At verò causam determinatam etiam peccati in communi, seu indeterminati, tenemur vitare, si non per accidens necessitas gravissima, seu impossibilitas excuset.

## DISPUTATIO II.

### De Sacramento Poenitentia.

442. Poenitentia virtus, vel certè actus ejus, pars est sacramenti poenitentia; ut enim ex hucusque disputatis liquet, actus virtutis poenitentia est dolor, sive contritio, sive